

KEUHKOSYÖPÄPOTILAAN SOLUNSAALPAAJAHOITO (SYTOSTAATTIHOITO)

Tämän ohjeen tarkoituksena on antaa sinulle tietoa tulevasta hoidosta, missä hoitoa annetaan, mitä se on ja miten se annetaan. Lisäksi tässä kerrotaan itsehoidosta solunsalpaajahoidon aikana sekä mihin voit tarvittaessa ottaa hoidon aikana yhteyttä jos sinulla on esim. mieltä askarruttavia asioita.

Missä solunsalpaajahoidoa annetaan?

Keuhkosyöpäpotilaan solunsalpaajahoido toteutetaan Turun yliopistollisen keskussairaalan A-sairaalan 3. kerroksessa päiväsaairaan tiloissa tai A-sairaalan keuhkosairauksien vuodeosastolla 2.

Mitä solunsalpaajahoido on?

Solunsalpaajia eli sytostaatteja käytetään syövän lääkehoitona leikkaushoidon jälkeen (liitännäishoido), tehostamaan sädehoitoa tai syöpätautia hävittämään. Solunsalpaajat vaikuttavat solujen kasvuun ja jakautumiseen. Solunsalpaajien avulla syöpäsolumen jakautumisjärjestelmä vahingoittuu, jolloin ne eivät pysty lisääntymään vaan tuhoutuvat. Keuhkosyöpään ei ole toistaiseksi parantavaa solunsalpaajahoidoa, mutta lääkehoidolla pyritään pienentämään kasvainta, estämään kasvaminen tai leviäminen tai hidastamaan kasvaimen kasvua.

Lääkeaineet kulkeutuvat verenkierron mukana kehon eri osiin saavuttaen näin myös sellaisia syöpäsolumen, jotka eivät näy röntgen- tai muilla tutkimuksilla.

Solunsalpaajahoido koostuu yhdestä tai useammasta solunsalpaajalääkkeestä. Samalla kun solunsalpaajat tuhoavat syöpäsolumen, ne haittaavat myös vaihtelevasti terveiden kudosten solujen uusiutumista. Vaikutus on erityisen voimakasta vilkkaasti jakaantuvissa soluissa kuten hiustupenjuurissa, suoliston limakalvolla ja luuytimessä.

Lähes kaikki solunsalpaajat aiheuttavat haittavaikutuksia. Sinun olisi hoitoa saadessasi tärkeä tietää, mitä otat huomioon hoitojen aikana ja miten itse voit lievittää haittavaikutuksia. Kuitenkaan kaikki potilaat eivät saa haittavaikutuksia. Haittavaikutukset häviävät yleensä hoidon loputtua.

Solunsalpaajahoidon suunnittelu

Solunsalpaajahoidon suunnittelee lääkäri ensimmäisellä käynnilläsi ja hoito toteutetaan riippuen kuurista 1-3 päivänä 1-4 viikon välein. Ensimmäisellä kerralla lääkärin vastaanotolla sinulle selvitetään hoidon tarkoitus, kesto ja haittavaikutukset ja saat kirjalliset

ohjeet mukaasi. Samalla sinulle kirjoitetaan tarvitsemasi reseptit, sairausloma – ja peruukkitodistukset. Lääkärin vastaanotolle tulet jatkossa sovitun ohjelman mukaisesti, ei kuitenkaan joka kerta hoitoon tullessanne.

Ennen jokaista hoitoa tarkistetaan veriarvot. Laboratoriossa voit käydä omassa terveystieteidenkeskuksessasi tai TYKS:ssa. On erittäin tärkeää, että ilmoitat ajoissa, jos olet esim. vatsataudissa tai flunssassa etkä pääse tulemaan hoitoon, jotta voimme arvioida lääkäriin vastaanoton tarpeen ja antaa uudet hoitoajat.

Miten solunsalpaajahoitoa annetaan?

Solunsalpaajat annetaan yleensä hitaana tiputuksena suoneen joko poliklinikalla tai osastolla. Joitakin solunsalpaajia annetaan myös tabletteina tai kapsseleina, jolloin hoito toteutetaan kotona.

Ennen jokaista hoitoa sinä saat pahoinvoinnineläkkeitä. Tiputuksen aikana voit istua tuolissa tai maata sängyssä. Voit myös liikkua hoidon aikana, esim. käydä WC:ssä tai nauttia lääkehuoneessa olevia juomia ja pientä syötävää. Hoidon toteuttamista varten sinulle laitetaan käden laskimoon kanyyli, joka poistetaan tiputuksen päätyttyä. Jos pelkäät pistämistä, niin kerro siitä hoitajalle.

Joskus solunsalpaajahoidon toteutus vaatii pysyvän suoni yhteyden, esim. silloin kun lääkkeet aiheuttavat käden kipeytymistä tai kivelyä verisuonessa. Tällöin sinulle asennetaan leikkaussalissa solisluun lähelle ihon alle infuusioportti. Tällainen portti saa olla paikoillaan hoidon ajan eikä se rajoita elämääsi juuri mitenkään. Tarkemmat tiedot saat sairaanhoitajaltasi ja lääkäriltäsi.

Solunsalpaajahoidon yleisimmät haittavaikutukset

Haittavaikutukset riippuvat sinulle annettavista lääkeaineista, joita on tällä hetkellä käytössä klinikallamme useita kymmeniä. Tarkemmat ohjeet saat kun hoito alkaa.

Solunsalpaajat vaikuttavat luuytimen toimintaan ja se ilmenee tiettyjen veriarvojen laskuna. Lähinnä seuraamme valkoisten verisolujen (leukosyytit, neutrofiilit) riittävyyttä, koska niiden lasku aiheuttaa tulehduserkkyyttä. Heikentyneen vastustuskyvyn takia käsihygienia on tärkeää. **Jos kuume nousee 38 asteeseen tai yli tai yleiskunto heikkenee, on sinun otettava heti yhteyttä hoitoyksikkösi.**

Punaisten verisolujen (hemoglobiini) lasku heikentää hapen kulkua kehon eri osiin. Silloin voit hengästyä ja väsyä helpommin.

Verihiutaleiden (trombosyyttien) voimakas lasku aiheuttaa verenvuotoherkkyyttä nenästä ja esim. ikenistä vuotoa sekä herkästi mustelmien muodostumista. Tällöin on syytä ottaa heti yhteyttä hoitoyksikkösi.

Veriarvoihin ei itse pysty vaikuttamaan.

Solunsalpaajat voivat aiheuttaa pahoinvointia ja oksentelua ja siksi sinulle kirjoitetaan ennen hoitoa kotiin reseptit pahoinvoinnin estolääkkeistä. Näitä lääkkeitä tulee ottaa lääkärin ohjeen mukaisesti. Riittävä nesteiden (1,5-2 l) ja helposti sulavan ravinnon nauttiminen hoidon jälkeen lievittävät huonovointisuutta ja nopeuttavat toipumista. Jos oksentelu jatkuu

useita päiviä lääkityksestä huolimatta, ota yhteyttä hoitoyksikköösi. Päänsärkyä voi esiintyä liittyen pahoinvoinninestolääkitykseen ja siihen voit ottaa särkyä lievittävää lääkettä (esim. Paratabs, Burana).

Hoitojen yhteydessä voi esiintyä myös ripulia tai ummetusta. Nämä oireet johtuvat joko pahoinvoinninestolääkityksestä tai ovat solunsalpaajien haittavaikutuksia. Jos ripuli jatkuu hoidosta huolimatta yli 2 päivää, niin ota yhteyttä lääkäriin. Ummetuksen estoon saa apteekista ilman reseptiä esim. Laxoberon - tippoja / helmiä ja Levolac - mikstuuraa, joita kannattaa käyttää.

Hoitoihin voi liittyä myös iho- ja limakalvo-oireita: ihon kuivumista, silmien ärtymistä, nenän limakalvojen arkuutta ja suun arkuutta. Esim. nenän limakalvojen kuivuuteen voi käyttää apteekista saatavaa A-vita-nenätippoja. Suun arkuutta voi vähentää osassa hoidoista imeskelemällä jääpaloja hoitojen yhteydessä ja purskuttelemalla kotona keittosuolavedellä suuta. Ohjeen saat sairaanhoitajaltasi. Myös virtsaamisvaivoja voi esiintyä, niihin auttaa riittävä juominen.

Hormonitoiminnassa voi myös esiintyä häiriöitä. Naisilla kuukautiset voivat harventua tai jäädä kokonaan pois väliaikaisesti tai lopullisesti. Vaihdevuosisoireita kuten hikoilua, unettomuutta ja limakalvojen kuivumista voi myös esiintyä. Vaihdevuosisoireisiin saattaa löytyä lievittäviä lääkkeitä.

Hiustenlähtö on mahdollista monissa hoidoissamme. Sinä voit halutessasi saada palvelusetelin peruukin hankintaa varten.

Mielialamuutokset ja tulevaisuuden pelko ovat luonnollisia reaktioita sairastumiseen ja ovat yleisiä hoitajakson aikana. Väsymys ja uupumus voivat lisääntyä hoidon aikana. Mieltä painavista asioista kannattaa keskustella sinua hoitavan lääkärin ja sairaanhoitajan kanssa. Avoin keskustelu läheisten kanssa on myös yleensä avuksi.

Tarvittaessa sairaanhoitaja voi varata ajan sinulle klinikan kuntoutushoitajan tai sosiaalihoitajan vastaanotolle. Apua saa myös syöpäyhdistyksen tukihenkilöiltä ja sopeutumisvalmennuskursseilta.

Lapsiperheiden mieltä askarruttavissa asioissa voidaan tarpeen mukaan varata aika psykoterapeutille.

Itsehoito solunsalpaajahoidon aikana

On suositeltavaa, että pidät yleiskunnostasi huolta hoidon aikana. Voit harrastaa kevyttä liikuntaa voimiesi mukaan. Ulkoilu, monipuolinen ravinto, riittävä nesteiden juonti, riittävä uni ja lepo auttavat sinua hyvän yleiskunnon säilyttämisessä. Vitamiinien ja hivenaineiden käytöstä sinun tulee keskustella ensin lääkärin kanssa, koska ne voivat suurina määrinä käytettyinä vaurioittaa maksaa ja munuaisia. Saunomista ei suositella hoitopäivinä. Alkoholien käyttöä ei suositella lainkaan sytostaattihoitojen aikana.

Hampaiden tulee olla kunnossa ennen solunsalpaajahoidon aloitusta. Jos sinulle tulee hoitojen aikana hammasvaivoja, niin keskustele aina lääkärisi tai oman sairaanhoitajasi kanssa ennen kuin varaat aikaa hammaslääkärille. Esim. hampaan juurihoito on toimenpide, jonka ajankohta täytyy sovittaa hoitojen mukaan.

Tupakoinnin lopetus on tärkeä osa syövän hoitoa. Tupakointi heikentää solunsalpaajahoidon tehoa. Tupakoinnin lopettaminen parantaa useiden syöpäsairauksien ennustetta. Tupakoinnin lopettamisessa sinua auttaa tupakastavieroitusohjaaja, jonka yhteystiedot saat sairaanhoitajalta.

Koska solunsalpaajat poistuvat osittain munuaisten kautta, pitää WC huuhtoa kaksi kertaa joka virtsaamisen jälkeen hoitopäivänä ja sitä seuraavana päivänä.

Jos tarvitset neuvoa potilasmaksuasioissa tai avustusten hakemisessa, sinua neuvoo sairaalan sosiaalityöntekijä tai voit hakea tietoa KELA:n sivuilta www.kela.fi.

Muistathan, että hoitohenkilökuntaa sitoo vaitiolovelvollisuus, joten voit herkästi ottaa hoitajaasi yhteyttä. Tärkeää on myös nimetä lähiomainen, jolle tarvittaessa saa antaa sinua koskevia tietoja. Otathan yhteyttä, jos jokin asiaa painaa mieltäsi!

Mieltä askarruttavissa asioissa yhteys TYKS A-sairaalan päiväsairaalaan arkipäivisin klo 08.00-15.00.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri • www.vsshp.fi • Vaihde 02 313 0000

Tämä ohje on tarkoitettu hoitosuhteessa oleville potilaillemme.